

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента кафедри спортивних дисциплін і туризму Чупрун Наталії Федорівни на дисертаційну роботу Васильчука Григорія В'ячеславовича на тему **«ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ РУХІВ УЧЕНИЦЬ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ З ПОРУШЕННЯМИ ПОСТАВИ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура)

Обґрунтування вибору теми дослідження. Рухова культура особистості являє собою інтегральну якість, що враховує специфіку інтеграції естетичних і здоров'язберігальних цінностей із метою збагачення особистості навичками естетично-доцільної рухової діяльності, уміннями використовувати гармонійні, естетико-виразні рухи для розв'язання особистісно-значущих завдань.

На сьогодні, за дослідженнями науковців, існує великий дефіцит розвитку естетичної культури у сфері руху. Аспект оптимізації процесу навчання культури рухів – найбільш складна проблема дидактики у фізичному вихованні. Сучасна система навчання культури рухів полягає в управлінні адаптивним функціонуванням організму людини в процесі пошуку оптимальної програми рухової поведінки за допомогою різноманітних факторів педагогічного впливу – засобів, методів, методичних прийомів й умов навчальної діяльності. Низка її сторін ще недостатньо вивчена й вимагає подальших наукових досліджень, зокрема у підлітків з порушеннями постави.

Порушення постави в дітей шкільного віку нині є однією з актуальних проблем сучасності, оскільки школярі більшість часу проводять за комп'ютером в одній позі замість активних ігор і занять спортом просто неба. Як наслідок – слабо розвинена мускулатура тіла і порушення постави. Сформований неоптимальний руховий стереотип фіксується на рівні кіркових моторних центрів (Осіпов В. М., Гнатюк В. В., 2021). У подальшому

асиметричне навантаження на ОРА все більше посилює м'язовий дисбаланс, що призводить до більш серйозних порушень постави та структурних змін окремих хребців і хребетного стовпа загалом (Андріюк Л.В.,2016).

Натепер є безліч наукових праць, присвячених проблемам формування постави, впливу деформацій хребта на основні функції організму дітей різних вікових груп (Заїкін А.В., Єдинак Г.А., Галаманжук Л.Л. 2019; Коцур Н.І. 2019 та інші). У яких науковці зазначають, що прогресування порушень постави та м'язового дисбалансу характерні в періоди інтенсивного росту, коли відбуваються найбільші зміни антропометричних показників за наявності зниженого функціонального стану м'язової системи. Вченими (Попова Т.В., Владзимирський А.В.,2010) також вивчено і доведено факт, що навіть незначні порушення постави викликають зміни з боку серцево-судинної і дихальної систем: зниження на 12–16% показників об'ємного кровотоку на кінцівках, найчастіше визначається дисфункція мітрального клапана, зменшення швидкості потоку повітря по бронхіальному дереву на рівні середніх та дрібних бронхів.

Саме тому, важливим є пошук нових педагогічних і дидактичних підходів, які допоможуть оптимізувати ефективність процесу формування культури рухів учениць основної школи з порушеннями постави на уроках фізичної культури.

Зв'язок роботи з планом НДР галузі. Про важливість для галузі дисертаційного дослідження свідчить факт його виконання відповідно до тематичного плану та загальної проблеми наукових досліджень Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова «Теорія і технологія навчання та виховання в системі освіти». Робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики фізичного виховання факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я. Тема дисертаційного дослідження затверджена на засіданні Вченої ради ІНПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 4 від 22 жовтня 2020 р.).

Найбільш істотні наукові результати досліджень. Найбільш істотними науковими результатами дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка

методики формування культури рухів учениць основної школи з порушеннями постави. Фундаментальними в якій є сучасні наукові підходи щодо проблеми особливостей навчання фізичних вправ учнів основної школи з порушеннями постави, обґрунтований структурно-системний підхід, виявлені чинники, що впливають на ефективність процесу навчання фізичних вправ учениць 14–15 років з дефектами постави та включає в себе узгоджене використання засобів, методів та форм організації освітнього процесу на основі встановлених принципів й урахуванні необхідних організаційно-педагогічних умов.

– **Ступінь обґрунтованості результатів дослідження, їхня вірогідність і новизна.** Високий рівень достовірності і обґрунтованість наукових положень, висновків і результатів дисертації забезпечує достатня джерельна база дослідження, де опрацьовано 191 джерело, у тому числі 19 праць іноземною мовою. Масштабність проведеного дослідження, глибина аналізу різноманітних джерел забезпечують достовірність отриманих особисто автором результатів дисертації та вірогідність її наукових висновків і рекомендацій. Наукова новизна роботи полягає в тому, що автором уперше виявлено взаємозв'язок рухової моторики з видами порушень постави дівчат 14-15 років, розроблено і обґрунтовано методику навчання культури руху учениць основної школи з порушенням постави, запропоновано критерії оцінювання рухових досягнень школярів 8-9 класів з вадами постави на уроках фізичної культури; удосконалено зміст навчальної програми з фізичної культури для учениць основної школи, які мають різні порушення постави, систему педагогічного контролю на уроках фізичної культури дівчат 8-9 класів з вадами постави; подальшого розвитку дістали питання фізичного розвитку та рухових можливостей дівчат 14-15 років, формування культури рухів дітей шкільного віку, підвищення оздоровчої спрямованості уроків фізичної культури для учнів основної школи з порушеннями постави.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих роботах. Основні результати дослідження Васильчука Григорія В'ячеславовича відображено у 5 публікаціях, з яких 1 стаття у міжнародному виданні, що

входить до наукометричної бази Web of Science, 4 статті у фахових наукових виданнях України та доповіді на наукових конференціях.

Значущість результатів досліджень для теорії і практики. Теоретико-методичні положення та практичні результати дослідження можуть бути використані в процесі фізичного виховання учениць основної школи, у процесі навчання студентів зі спеціальності 014.11 Середня освіта (фізична культура), а також для слухачів курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації учителів фізичної культури. Практичний доробок дослідження може бути адаптований для організації занять терапевтичними вправами в центрах для людей, що мають порушення постави та самостійних занять.

Рекомендації з використання результатів досліджень. Матеріали дослідження можуть бути включені для науково-методичного забезпечення та організації освітнього процесу майбутніх фахівців зі спеціальності 014 Середня освіта (фізична культура), зокрема, при викладанні матеріалу дисциплін «Теорія і методика фізичного виховання», «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури», на заняттях фахового вдосконалення педагогічних працівників у системі неперервної освіти та у самоосвітній діяльності.

Відсутність порушення академічної доброчесності. В цілому дисертація свідчить про високий рівень підготовки дисертанта, досконале володіння методикою дослідження, творчий підхід до обраної проблеми, що дозволило обґрунтувати стан наукової розробки теми і розв'язати основні дослідницькі завдання.

У дисертаційній роботі порушень академічної доброчесності виявлено не було.

Зауваження і недоліки роботи. Поряд з позитивною стороною дисертаційної роботи є недоліки та дискусійні питання:

1. У теоретичній частині роботи висвітлено сучасні базові аспекти проблеми навчання рухів дівчат-підлітків з порушеннями постави, здійснено аналіз феномену культури рухів та інші важливі складові дотичні до теми дослідження. Натомість, аналізу існуючих в теорії фізичного виховання

досліджень та методик формування культури рухів, у дисертації приділено замало уваги, один абзац ст. 50.

2. Деформації постави часто погіршуються в підлітковому віці через кілька факторів, включаючи швидкий фізичний ріст, порушення біомеханіки тіла, звички в способі життя, психологічні, неврологічні фактори, гормональні зміни та спадковість. Оскільки, чинники, що спровокували виникнення порушень постави відіграють важливу роль у корекції самих порушень, на нашу думку, було б доцільним приділити більше уваги даному питанню в теоретичному аспекті та під час розробки і впровадження авторської методики.

3. За останніми даними медиків, порушення постави мають 65% учнів основної школи, тому на нашу думку, у педагогічному експерименті доцільніше було б для контрольних груп обрати дівчат-підлітків з аналогічними порушеннями, не з нормальним розвитком постави. Це додатково б підтвердило переваги саме Вашої авторської методики над іншими існуючими.

4. Під час проведення візуальної діагностики дівчат-підлітків із сколіотичними порушеннями постави не були враховані дані аксіального профілю і мобільності деформації. На нашу думку вони є важливими, оскільки показують динаміку змін ротації тулуба. Вважаємо, що варто було б розширити методи візуальної діагностики загальновідомими діагностичними тестами Adams, Bending-test та ступінь порушення за кутом Cobb.

5. За даними вчених, асиметрія тонусу окремих м'язів зумовлює порушення взаємодії окремих м'язових груп, знижує здатність раціонально узгоджувати рухи при вирішенні рухових завдань, створює передумови для засвоєння неправильних стереотипів рухів, спотворення техніки фізичних вправ, їх якісних характеристик, що проявляються у руховій культурі. Враховуючи вище сказане, вважаємо за доцільне дослідити кореляційний взаємозв'язок між показниками рівня внутрішньо-м'язевої та міжм'язевої координації з інтегральним показником культури рухів.

6. Модель методики навчання культури рухів учениць основної школи з порушеннями постави містить усі структурні компоненти.

Однак, на нашу думку, було б доречно у розділі 2.3 більш ширше та об'ємніше розкрити питання засобів авторської методики.

7. У дисертаційній роботі не коректно використовується понятійний апарат. Деякі терміни потребують уточнення, зокрема, «набутий сколіоз» і «сколіоз» не є тотожними та інші.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Висловлені зауваження є дискусійними і не знижують загальної позитивної оцінки дисертації. У цілому, дисертація Васильчука Григорія Вячеславовича «Формування культури рухів учениць основної школи з порушеннями постави на уроках фізичної культури» є самостійно виконаним, завершеним дисертаційним дослідженням, яке за своїм змістом, обґрунтованістю висновків, новизною отриманих результатів відповідає встановленим вимогам чинної Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження наукового ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанов КМ № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), а її автор – Васильчук Григорій Вячеславович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта /Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (фізична культура)

Офіційний опонент,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри спортивних дисциплін і туризму

Університету Григорія Сковороди в Переяславі

Наталія ЧУПРУН

Підпис *Н. Чупрун*
Засвідчую:
Нач. ВК *В. В. Жисомид*